

در شکل‌گیری نظم جهانی دارند. این‌طور نیست؟

ابراهیم متقی: ما در روابط بین‌الملل، منطق چینی و روسی و آمریکایی نداریم؛ منطق قدرت داریم. این الگوی قدرت است که همواره در حال تغییر و دگرگونی است. اگر هم فرضاً از منطق چینی یا منطق روسی در روابط بین‌الملل سخن بگوییم، نباید فراموش کنیم که این «قدرت» است که این منطق‌ها را هدایت می‌کند. شما از هر دولتی سؤال کنید که آیا حاضر به حمایت از ما هستید یا نه، حتی اگر پاسخشان مثبت باشد، باید این را مسلم بدانید که حمایتشان از شما یک حمایت محدود و مقید به منطق قدرت است. منطق قدرت از زمان توسیدید تا امروز یکسان است: هیچ‌گاه نباید به حمایت کامل متحدانت پشت‌گرم باشی. اتفاقاً از همین جاست که منطق قدرت، یکی از مهم‌ترین سازوکارهای حاکم بر روابط بین‌الملل یعنی سازوکار خودیاری (self-helping) را پیش می‌کشد، و من معتقدم که جمهوری اسلامی در سیاست خارجی، این منطق را به خوبی درک کرده است و مکافاتی که نظام سلطه برایش درست کرده است، ناشی از همین هوشمندی ایران در فهم اهمیت خودیاری است. نظام سلطه می‌خواهد این اصل خودیاری را از ادراک دیگر کشورها در سیاست بین‌الملل حذف کند. می‌گوید من چون قوی هستم، پس محکم که از دیگر کشورها انتظار داشته باشم که در ازای دریافت حمایت من، آن‌طور که من می‌خواهم عمل کنند. جمهوری اسلامی ایران با کشف این اصل (خودیاری) و پافشاری بر آن، می‌خواهد این سیستم قدرت و سامانه حق برآمده از آن را دگرگون سازد.

اما ما شاهدیم که در محیط بین‌الملل، به‌رغم این اصل خودیاری، برخی کشورها از حمایت قاطع دیگر کشورها برخوردارند. نمونه بارز نوع رابطه آمریکا با رژیم صهیونیستی است.

ابراهیم متقی: نه، آن‌هم حمایت قاطع نیست. شراکت راهبردی که در روابط بین‌الملل از آن صحبت به میان می‌آید، نقض اصل خودیاری نیست، در نهایت به معنای آن است که کشور در همان مدار خودیاری، برای تأمین منافع و امنیت خود، سطح تعاملاتش را یک سطح ارتقا دهد. در همین موضوع، نوع رابطه آمریکا و اسرائیل، بحث‌هایی که آمریکایی‌ها دارند و حرفی که اخیراً بایدن به رئیس‌جمهور اسرائیل زده، این است که حتی اگر اسرائیل نبود، ما برای تأمین منافع خودمان آن را در خاورمیانه می‌ساختیم. می‌دانید یعنی چه؟ یعنی این شراکت استراتژیک بخشی از ابزار و معادله قدرت آمریکاست برای تضمین امنیت خودش در منطقه استراتژیک خاورمیانه، و این کاملاً با اصل خودیاری منطبق است.

حسین سلیمی: البته همیشه هم این تخمین‌ها درست از آب در نمی‌آید؛ مثلاً ما از فلان کشور انتظار شراکت استراتژیک داشتیم، اما در عمل، فضا کاملاً به سمت وسوی دیگری رفته است.

به نظر شما به موضوع روسیه و تعاملات ما با این کشور در جنگ سوریه اشاره می‌کنید؟

حسین سلیمی: بله، دقیقاً! دو یا سه سال پیش من در میزگردی در مسکو که با مشارکت اساتید روابط بین‌الملل و برخی مشاوران پوتین برگزار شده بود شرکت کردم. روس‌ها از همکاری با ایران استقبال می‌کردند. من آنجا گفتم از کجا معلوم است که این همکاری در سوریه، قفقاز یا جاهای دیگر پایدار باشد و چرخشی در منافع شما ایجاد نشود و شما به ما پشت پانزید؟ روس‌ها گفتند تضمینی ندارد.